

GRADANSKI

Sedam evropskih zapovjedi

Piše: Daliborka Uljarević

Teško je raskinuti jake konformističke lance u kojima značajan broj ljudi ovdje živi. Ali, neophodno i ljekovito.

Veliko je pitanje da li ova vlast može ispuniti tih sedam uslova. Da je htjela i mogla, oni nam se sad ne bi ni postavili, nego bi uz Mišljenje dobili i datum pregovora. S obzirom da i sama Komisija konstatuje u nizu oblasti da ne postoji politička volja, a teško će se naći stabilnija vlada u bližem i širem okruženju, logično je zaključiti da ona nema kapacitet da demokratizuje i evropeizuje društvo, kao i da je njena retorika istrošena.

Prije mjesec dana, na marginama jednog skupa u Briselu, imala sam veoma dug i sadržajan razgovor sa visokim zvaničnikom Evropske komisije. Osvrćući se na probleme koji opterećuju crnogorsko društvo činilo mi se da ih još i suviše različito vidimo. Moja ključna zamjerka se odnosila na pristup Komisije i njenih predstavnika analizi stanja, odnosno na tu tendenciju da se radije bavi posljedicama a ne stvarnim uzrocima, tehnikom a ne sadržajem, poređenjem sa onima koji imaju na regionalnom nivou veći potencijal da proizvedu problem a ne sa istim potencijalima Crne Gore unutar svog dvorišta.

Treba podsjetiti da je Komisija još prošlogodišnjim Izveštajem o napretku pokazala da nas poznaje sve bolje i u tom pogledu i sama napravila važan iskorak. To, naravno, budi nova očekivanja i u tom duhu sam i pokušavala da ukažem na onaj nivo koji mi se činio suštinskim, a često zanemarenim. Na kraju te dosta otvorene razmjene mišljenja, moj sagovornik mi je uz osmjeh rekao: „Sačekajte da vidite Mišljenje Komisije. Vjerujte mi da se nećete razočarati!“

Mišljenje je stiglo i ja se zaista nijesam razočarala. Komisija je, naravno, dosta diplomatski, svojim specifičnim jezičkim izrazom sačinila i ovaj dokument, podilazeći svima pomalo. No, ni sav briselski novogovor ne može sakriti dvije jasne poruke koje se šalju: 1) da, do sada ste manje ili više radili na ispunjavanju domaćih zadataka na onom minimalnom nivou što smo uredno zabilježili i pohvalili, vješto ste fingirali proces, usvojili ste dosta pravila koje teško i nevoljno primjenjujete; 2) mi nijesmo zaboravili što očekujemo od vas i sad vam to sublimiramo nanovo u sedam uslova i praktično dajemo mapu puta kojom trebate hoditi kako bi nam se približili.

Time nam je EU bacila vruće kestenje u ruke i ostavila svu odgovornost na nama. A, to je breme teško za nejak društvo poput crnogorskog koje se još snažno oslanja na vođe a ne na institucije i pravila. Kako se nositi sa ovim izazovom?

Institut odgovornosti odavno ne postoji u Crnoj Gori. Njegov prostor popunjava klima kolektivne neodgovornosti koja funkcioniše od najnižih do najviših razina, odnosno svi su neodgovorni onoliko koliko se kome to može u datoj situaciji. Stoga, onaj na vrhu ne može da pozove na odgovornost onog na dnu jer bi to otvorilo i održivost njegove pozicije, pa se vrtimo u začaranom krugu koji se ne može razbiti bez ozbiljnih političkih promjena ili makar ozbiljnih zaokreta u trenutnoj konstelaciji političkih snaga.

Veliko je pitanje da li ova vlast može ispuniti tih sedam uslova. Da je htjela i mogla, oni nam se sad ne bi ni postavili, nego bi uz Mišljenje dobili i datum pregovora. S obzirom da i sama Komisija konstatuje u nizu oblasti da ne postoji politička volja, a teško će se naći stabilnija vlada u bližem i širem okruženju, logično

je zaključiti da ona nema kapacitet da demokratizuje i evropeizuje društvo, kao i da je njena retorika istrošena.

Time se krug odgovornosti širi na sve nas koji moramo poslije početne eufrije koju je donijelo Mišljenje Komisije da se zamislimo kako ćemo dalje. Teško je raskinuti jake konformističke lance u kojima značajan broj ljudi ovdje živi. Ali, neophodno i ljekovito.

Proces dubokih reformi jeste pokrenut iako se čini da je malo onih koji izmučeni ovdašnjom nedinamikom i ništavilom vjeruju u mogućnost drugačijeg i boljeg. Korak dalje treba da bude promjena navika monopolista vlasti i onih koji ih slijepo slijede, jer takva grupacija postaje glavno ograničenje i prepreka Evropskoj uniji u kojoj odanost zemlji ne znači i odanost vlasti.

Postavljajući tih sedam uslova, EU nam je dala veliku šansu, na nama je da je iskoristimo. Sedam je u nekim kulturama i vjеровanjima čaroban broj koji označava savršenstvo, djelotvornost i ispunjenost. Slučajnost ili ne, ali ako mi ne ispunimo u cjelosti tih sedam uslova ne možemo ni postojati kao zdravo, funkcionalno demokratsko društvo.

Jesmo li spremni za to?

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).